

Krise české pravice teprve začíná

Na pravé straně politického spektra vládní chaos. Zavedené politické firmy upadají a nově budou mít velké potíže přesvědčit voliče, že jsou skutečně věrohodnými politickými subjekty. Proč se vlastně česká pravice rozpadá a jaká je její politická budoucnost?

Krise občanských pravicových stran začala v době, kdy skončilo období ekonomické transformace. Přitom skutečnost, že období transformace skončilo, nemá nic společného s otázkou, zdali ještě je, či není co transformovat. Jde spíše o to, že se přibližně v roce 1995 definitivně vyčerpal transformační elán společnosti - částečně i díky Václavu Klausovi, který v předvolebním zápalu prohlásil transformaci za víceméně ukončenou.

Duch doby se posunul jinam, ale ani ODS, ani ODA nebyly schopny přejít od transformačního, pseudorevolučního slovníku k pravicové politice všedního dne. Byly a zůstaly především stranami transformace. Jako takové nebyly nikdy skutečně pravicové, neboť proces transformace postátněného hospodářství v tržní ekonomiku nebyl svou podstatou úkol ani pravicový, ani levicový. Ačkoliv se obě strany utápěly v rádoxy liberální a konzervativní rétorice, ve skutečnosti se jí neřídily. Liberalismus a konzervatismus byly jen nálepkami, se kterými čeští „pravicoví“ lídři hráli nedospělé politické hry.

Kdyby se obě strany alespoň některými základními principy liberalismu či konzervatismu skutečně řídily, nemuseli bychom si dnes tolik lámat hlavu nad dírami v právním řádu, vytunelovanými bankami a fondy, zpožděnou decentralizací státu či zanedbanou občanskou společností. Byly především stranami transformační akce, ve kterých se - při absenci silné opozice - rychle prodral navrch oportunistismus dávající přednost moci před principy. Hlavním programem řádového člena ODS nebyl nikdy liberalismus (většina členů ODS by zcela jistě tento pojem nedokázala ani vysvětlit), ale především transformační elán ztělesňovaný z počátku Václavem Klausem a příslib moci spojený s charismatickým vůdcem.

V ideovém slova smyslu se v naší zemi skutečná pravice zatím nevyvinula. Ani po skončení transformace nebyla ODS schopna zformulovat - natož provádět - skutečnou pravicovou politiku. ODA byla schopna základní kontury takové politiky zformulovat, ale její vnitřní rozpory ji postupně oslabily natolik, že její slovo mělo jen velmi malou váhu. Voliči si nemohli být jisti, že by věčně rozhádaná ODA byla schopna své programové teze skutečně naplnit.

Jiří PEHE

Autor je politolog a ředitel politického odboru Kanceláře prezidenta republiky

Tragédií české občanské pravice je, že nejprve vytvořila a později neustále prohlubovala propast mezi svými ideologickými postuláty a realitou. Všechny hlavní české politické strany se utápějí v bezbřehém ideologizování všech možných témat, ale ve skutečnosti jim jde především o moc. Občané byli v posledních dvou letech stále více znechuceni politikou zejména proto, že vnímali tuto faleš jak na straně takzvané pravice, tak na straně levice. Občanské strany pak dopltily na to, že to byly ony, kdo byl u moci, a že praktické dopady jejich poněkud schizofrenického počínání vyústily do krachu českého hospodářského „zázraku“. Jak ODS, tak ODA měly šanci své ideové postuláty naplnovat po ukončení první fáze transformace, ale raději se utápějí v rozporuplné kombinaci planého ideologizování a bezbarvého pragmatismu zaměřeného především na udržení moci.

Česká pravice se tak osm let po revoluci přeskupuje a v mnoha směrech teprve vytváří. Připomíná to situaci v Polsku před několika lety, kdy byla roztržštěná pravice po zásluze zdemocnována postkomunistickými socialisty. Na pravé straně politického spektra máme nyní v naší zemi více subjektů, které budou zápasit o přízeň voliče.

Dokud ODS zůstane osou takzvané pravicové politiky, naděje na sjednocení pravice bude mizivá. Nové pravicové strany se budou muset vymezovat především právě proti Klausově straně. A jediným skutečným programem ODS je po poděbradském kongresu sám Václav Klaus. Něco takového samozřejmě na rehabilitaci pravicové politiky zdaleka nestačí. Skutečná česká pravice se tedy nejspíše může začít tvořit teprve tehdy, až si její hlavní aktéři projdou očistcem opozice. ODS vyrostla jako strana moci, s mocí je různými nitkami spjata i ODA. Skutečná reforma politického myšlení a chování v těchto dvou stranách nebude možná, dokud z nich neodejdou ti členové, kteří se k nim přihlásili především z oportunismu. Čas strávený v opozici také může bývalým vládním politikům pomoci k tomu, aby bez planého ideologizování definovali společnou ideovou základnu a společná řešení důležitých témat.

Znovu je ale nutné zdůraznit, že něco takového se jen těžko zdáří, pokud očistec opozice politiky přežije Václav Klaus jako jeden z personálních pilířů české pravice. Po všem, co se stalo, může Klaus už jen stěží působit jako ta integrující síla, kterou pravice tak nutně potřebuje.